

Guía docente				
Datos Identificativos				2016/17
Asignatura (*)	Codicología		Código	710521027
Titulación	Mestrado Universitario en Estudos Avanzados en Museos, Arquivos e Bibliotecas			
Descriptorios				
Ciclo	Periodo	Curso	Tipo	Créditos
Máster Oficial	2º cuatrimestre	Primero	Optativa	3
Idioma	Gallego			
Modalidad docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Filoloxía Española e Latina			
Coordinador/a	Santos Paz, Jose Carlos	Correo electrónico	j.c.santos@udc.es	
Profesorado	Santos Paz, Jose Carlos	Correo electrónico	j.c.santos@udc.es	
Web	https://coruna.academia.edu/Jos%C3%A9SantosPaz			
Descripción general	A materia pretende introducir os alumnos e alumnas no estudo das formas que adopta o libro manuscrito antigo e medieval. Prestarase especial atención á descrición morfolóxica dos soportes de escritura e aos procesos polos que estes pasan para recibir a escritura. Outro aspecto salientable será a descrición e catalogación de libros antigos, na que se centrará a parte práctica da materia. As prácticas de análise faranse sobre facsímiles e recursos electrónicos. Intentarase organizar algunha visita a un arquivo ou biblioteca próximos para ter un contacto directo cun manuscrito medieval.			

Competencias del título	
Código	Competencias del título
A1	CE1 - Estar capacitado para investigar en temas de patrimonio cultural y bibliográfico-documental.
A3	CE3 - Saber manejar y aplicar las nuevas tecnologías en el campo del patrimonio cultural y bibliográfico-documental.
A6	CE6 - Estar capacitado para la gestión en archivos históricos y bibliotecas patrimoniales.
A8	CE8 - Estar capacitado para la puesta en valor y la difusión del patrimonio cultural y bibliográfico documental.
A15	CE15 - Tener capacidad para catalogar y organizar colecciones patrimoniales.
B1	CB6 - Poseer y comprender conocimientos que aporten una base u oportunidad de ser originales en el desarrollo y/o aplicación de ideas, a menudo en un contexto de investigación
B2	CB7 - Que los estudiantes sepan aplicar los conocimientos adquiridos y su capacidad de resolución de problemas en entornos nuevos o poco conocidos dentro de contextos más amplios (o multidisciplinares) relacionados con su área de estudio
B5	CB10 - Que los estudiantes posean las habilidades de aprendizaje que les permitan continuar estudiando de un modo que habrá de ser en gran medida autodirigido o autónomo
B6	CG1 - Expresarse correctamente, tanto de forma oral como escrita, en las lenguas oficiales de la comunidad autónoma
B8	CG3 - Utilizar las herramientas básicas de las tecnologías de la información y las comunicaciones (TIC) necesarias para el ejercicio de su profesión ya para el aprendizaje a lo largo de su vida.
C1	CT1 - Capacidad de análisis y síntesis.
C2	CT2 - Capacidad de resolución de problemas
C3	CT3 - Habilidades para localizar y analizar información de fuentes diversas.
C9	CT10 - Incorporar las TIC en el proceso de investigación y la gestión de la información, el análisis de datos y la difusión y comunicación de resultados.

Resultados de aprendizaje			
Resultados de aprendizaje		Competencias del título	
Estar capacitado para investigar en temas de patrimonio cultural e bibliográfico documental		AP1	
Saber manexar e aplicar as novas tecnoloxías no eido do patrimonio cultural e bibliográfico documental		AP3	
Estar capacitado para a xestión en arquivos históricos e bibliotecas patrimoniais		AP6	
Estar capacitado para a posta en valor e a difusión do patrimonio culturale bibliográfico documental		AP8	
Ter capacidade para catalogar e organizar coleccións patrimoniais		AP15	

Posuir e comprender os coñecementos que acheguen una base u oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas a miúdo nun contexto de investigación		BP1	
Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos nunha base ou oportunidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo		BP2	
Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun xeito que haberá de se en gran medida autodirixido ou autónomo		BP5	
Expresarse correctamente, tanto de xeito oral como escrita nas linguas oficiais da comunidade autónoma		BP6	
Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicación (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para o aprendizaxe ao longo da súa vida		BP8	
Capacidade de análise e síntese			CP1
Capacidade de resolución de problemas			CP2
Habilidades para localizar e analizar información de fontes diversas			CP3
Incorporar as TIC no proceso de investigación e a xestión da información, no análise de datos e a difusión e comunicación de resultados			CP9

Contenidos	
Tema	Subtema
1. Definición e obxectivos da disciplina. Introducción á historia do libro manuscrito durante a Antigüidade e a Idade Media. Orientacións actuais da Codicología e novas metodoloxías.	
2. Soportes da escritura antiga e medieval: papiro, pergamiño e papel.	
3. Morfoloxía do libro antigo e medieval: táboas de cera, rolo e códice.	
4. Morfoloxía do códice (1): cadernos.	
5. Morfoloxía do códice (2): preparación da páxina.	
6. Morfoloxía do códice (3): outros aspectos (decoración, ilustración, encadernación).	
7. A escritura dos códices antigos: copistas e materiais de escritura.	
8. A descrición e catalogación de manuscritos: tipoloxía, fontes e problemas.	

Planificación				
Metodoloxías / pruebas	Competencias	Horas presenciales	Horas no presenciales / traballo autónomo	Horas totales
Lecturas	A1 B5 C3	0	25	25
Trabaios tutelados	A1 A3 A15 B1 B2 B6 B8 C1 C2 C3 C9	0	35	35
Sesión magistral	A1 A3 A6 A8 A15	15	0	15
Atención personalizada		0		0
(*)Los datos que aparecen en la tabla de planificación són de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de los alumnos				

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Lecturas	Lectura da literatura científica que se indique para completar a formación de cada tema.
Trabaios tutelados	Traballo individual que demostre a aplicación práctica dos contidos da materia (descrición e catalogación de códices).

Sesión magistral	Exposición oral complementada co uso de medios audiovisuais e a introdución dalgunhas preguntas dirixidas aos estudantes, coa finalidade de transmitir coñecementos e facilitar a aprendizaxe.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Trabaios tutelados	Os alumnos e alumnas serán atendidos en horario de titorías para recibiren indicacións relativas á elaboración do traballo tutelado.

Evaluación

Metodoloxías	Competencias	Descrición	Calificación
Sesión magistral	A1 A3 A6 A8 A15	Asistencia ás sesións maxistras	30
Lecturas	A1 B5 C3	Avaliación dos traballos sobre a bibliografía indicada	20
Trabaios tutelados	A1 A3 A15 B1 B2 B6 B8 C1 C2 C3 C9	Traballo práctico individual	50

Observacións avaliación

A avaliación terá en conta a asistencia activa ás aulas das sesións maxistras e a realización dun traballo práctico de descrición dun código. Tamén se indicarán ao longo do curso traballos a realizar sobre a bibliografía de lectura obrigatoria. Os traballos deberán ser entregados dentro do prazo máximo da data que se indique en cada caso. Na avaliación dos traballos prácticos terase en conta a boa calidade do contido e tamén a corrección lingüística, a claridade expositiva e a observación das normas estándar para a elaboración de traballos académicos (citas, bibliografía, etc.).

Aqueles/as alumnos/as que teñan algún tipo de excepcionalidade para vir a clase legalmente concedida, que falen co/a profesor/a á comezos de curso para establecer as titorías e os sistemas de avaliación correspondentes

Aquellos/as alumnos/as que teñan algunha clase de excepcionalidade para asistir a clase legalmente concedida, que hablen con el/la profesor/a a comezos do curso para establecer as titorías e os sistemas de avaliación correspondentes.

Fuentes de información

Básica	- Ruiz, E. (2002). Introducción a la Codicología. Madrid: Fundación Germán Sánchez Ruipérez - Ruiz, E. (1988). Manual de Codicología. Madrid: Fundación Germán Sánchez Ruipérez - Petrucci, A. (1984). La descrizione del manoscritto: storia, problemi, modelli. Roma: Nuova Italia Scientica - Agati, M. L. (2003). Il libro manoscritto. Introduzione alla Codilogia. Roma: L'Erma - Szirmai, J. A. (1999). The Archaeology of Medieval Bookbinding. Ashgate - Sánchez Mariana, M. (1995). Introducción al libro manuscrito. Madrid: Arco Libros - Clemens, R. (2007). Introduction to manuscript studies. Ithaca: Cornell U. P. - Rehbein, M.-Schaßan, T.-Sahle, P. (eds.) (2009). Kodikologie und Paläographie im digitalen Zeitalter - Codicology and Palaeography in the Digital Age. Norderstedt - Fischer, F.-Fritze, C.-Vogeler, G. (eds.) (2011). Kodikologie und Paläographie im digitalen Zeitalter 2 - Codicology and Palaeography in the Digital Age 2. Norderstedt - (). Universität Heidelberg. Digitale Bibliothek &lt;http://www.ub.uni-heidelberg.de/helios/digi/handschriften.html>,. Heidelberg: Universität - (). Digitalisierte Sammlungen der Staatsbibliothek zu Berlin &lt;http://digital.staatsbibliothek-berlin.de/>,. Berlin: Staatsbibliothek - (). Universiteit Leiden. Medieval Manuscripts &lt;http://www.library.leiden.edu/special-collections/manuscripts/subcollections-whs-medieval-mss.html#information-retrieval-databases>,. Leiden: Universiteit - (). Manuscripta mediaevalia &lt;http://www.manuscripta-mediaevalia.de/#4>,. - (). Codices Electronici Sangallenses (CESG) &lt;http://www.cesg.unifr.ch/en/>,. Sankt Gallen: Stiftsbibliothek - (). Österreichische Nationalbibliothek. Handschriften &lt;http://www.onb.ac.at/sammlungen/hschrift/bibliographie.htm>,. Wien: ÖNB - (). Biblioteca Nacional de España. Manuscritos &lt;http://www.bne.es/es/Colecciones/Manuscritos/>,. Madrid: Biblioteca Nacional - (). Electronic Resources: Paleography and Codicology &lt;http://medieval.berkeley.edu/resources/electronic/paleography-and-codicology>,. Berkeley: University of California - (). Internet Resources for the Study of Early Medieval Monasticism, 1. Digital Latin Medieval Manuscripts &lt;http://www.earlymedievalmonasticism.org/listoflinks.html>,. Wisconsin: Institute for Research in Humanities
Complementária	- Díaz y Díaz, M. C. (1988). El códice calixtino de la catedral de Santiago. Estudio codicológico y de contenido. Santiago de Compostela - Boillon, B. (1983). Introduction aux techniques du livre. Grenoble: Bibliothèque Universitaire - Pacht, O. (1993). La miniatura medieval: una introducción. Madrid: Alianza - Díaz y Díaz, M. C. (1983). En torno a la codicología actual, en Unidad y pluralidad en el mundo antiguo:actas del VI Congreso Español de Estudios Clásicos, pp. 293-304. Madrid: Gredos - Gillisen, L. (1977). Prolégomènes d'une codicologie. Recherches sur la construction des cahiers et la mise en page des manuscrits médiévaux. Gand - Muzerelle, D. (1997). Vocabulario de codicología. Madrid: Arco Libros - Lemaire, J. (1989). Introduction à la codicologie. Louvain-la-Neuve : L'Institut d'Etudes Medievales de l'Université Catholique - Beccaria, A. (1956). I Codici di medicina del periodo presalernitano, (secoli IX, X e XII) . Roma : Edizioni di Storia e Letteratura - VV. AA. (2011). La fabbrica del codice. Materiali per la storia del libro nel tardo medioevo. Roma: Viella - Smith, W. A. (2014). A Study of the Gospels in Codex Alexandrinus. Codicology, Palaeography, and Scribal Hands. Brill - Suárez González, A. (1999). Cómo se elabora un libro en el siglo XII. El proceso de confección bibliográfica a través de los manuscritos calagurritanos . Kalakorikos 4, pp. 105-122

Recomendaciones

Asignaturas que se recomienda haber cursado previamente

Asignaturas que se recomienda cursar simultáneamente

Asignaturas que continúan el temario

Otros comentarios

(*) La Guía Docente es el documento donde se visualiza la propuesta académica de la UDC. Este documento es público y no se puede modificar, salvo cosas excepcionales bajo la revisión del órgano competente de acuerdo a la normativa vigente que establece el proceso de elaboración de guías